

Досвід Закарпаття з розвитку громад

2010

Березний

Воловець

Берегове

Міжир'я

Перечин

Рахів

Свалова

Турів

Хуст

Звіт

Закарпатської обласної державної адміністрації та Закарпатської обласної ради з документування досвіду розвитку громад, що базується на партнерстві

Документування досвіду Закарпаття з розвитку громад було здійснено експертною групою в складі:

Співголови:

Гоблик В.В.,

заступник голови Закарпатської ОДА, співголова обласної Координаційної Ради Проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» в Закарпатській області.

Брензович В.І.,

заступник голови Закарпатської Обласної Ради, співголова обласної Координаційної Ради Проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» в Закарпатській області.

Секретар:

Тереля В.І.,

заступник начальника головного управління агропромислового розвитку ОДА, контактна особа від Закарпатської ОДА.

Члени:

Дрогальчук В.К.,

начальник управління інформації та зв'язків з громадськістю Закарпатської ОДА,

Павлович Л.М.,

координатор Закарпатського обласного підрозділу впровадження проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду»

Пригара М.Д.,

заступник керуючого справами з питань матеріально – технічного забезпечення, інвестиційної діяльності та міжрегіональних зв'язків виконавчого апарату Закарпатської Обласної Ради, контактна особа від Закарпатської обласної ради,

Романенчук Г.М.,

начальник відділу зв'язків з громадськістю та засобами масової інформації виконавчого апарату Закарпатської Обласної Ради,

Свистак В. В.,

начальник юридичного відділу Закарпатської ОДА,

Шурковська Л.М.,

координатор Закарпатського обласного підрозділу впровадження проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду»

м. Ужгород – 2010

Це видання підготовлено в межах виконання проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується і впроваджується Програмою розвитку ООН в Україні. Думки, висновки чи рекомендації, які містяться в цих матеріалах, належать виконавцям проекту, авторам та упорядникам цього видання і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи ПРООН.

Видання:

Проект «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду»

Адреса: вул. Івана Мазепи 3, офіс 109-110, м. Київ, 01010

Тел./факс: (0 44) 280 3618, 289 4358

Веб-сайт: www.cba.org.ua

Тираж - 500 шт. Виготовлено AD "GoldSilver", <http://www.goldsilver.com.ua>

Проект «**Місцевий розвиток, орієнтований на громаду**» було започатковано у вересні 2007 року. Проект має на меті сприяти сталому соціально-економічному розвитку на місцевому рівні шляхом підтримки та спів-фінансування громадських ініціатив у всіх областях України та Автономній Республіці Крим. В основі Проекту лежить підхід «*розвиток, орієнтований на громаду*». Він передбачає, що місцеві громади, органи місцевої виконавчої влади та самоврядування спільно визначатимуть пріоритети розвитку своїх територій, спільно плануватимуть та реалізовуватимуть заходи для забезпечення сталого розвитку свого села, селища чи міста. Ініціатива фінансується Європейською Комісією в рамках програми технічної допомоги ЄС та співфінансується і впроваджується Програмою розвитку ООН в Україні, за підтримки Уряду України.

Європейський Союз складається з країн – членів, які вирішили поетапно об'єднати разом свої інновації, ресурси і долі. Спільно, протягом 50-річного періоду розширення, вони побудували зону стабільності, демократії і поступального розвитку, підтримуючи культурну різноманітність, толерантність та індивідуальні свободи. Європейський Союз зацікавлений в обміні цими здобутками та цінностями з країнами і людьми поза його кордонами.

Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) є глобальною мережею ООН в галузі розвитку, організацією яка виступає за позитивні зміни та надає країнам доступ до джерел знань, досвіду та ресурсів задля допомоги людям в усьому світі будувати краще життя. Ми співпрацюємо з 166 країнами світу, допомагаючи їм знаходити власні шляхи розв'язання глобальних та національних проблем в галузі людського розвитку. Покращуючи свої власні можливості, вони мають змогу використовувати досвід та знання співробітників ПРООН та широкого кола наших партнерів.

ПРООН допомагає Україні на шляху до забезпечення кращих стандартів життя, добробуту та демократії. Ми пропонуємо найкращий міжнародний досвід з метою поліпшення спроможності наших місцевих партнерів подолати виклики людського розвитку і також допомагаємо нашим національним партнерам у втіленні ефективних державних програм. Діяльність Організації має на меті створення умов для людей з меншими можливостями отримувати повну користь від позитивних змін в Україні.

В Україні з 1993 року ми допомагаємо розробити українські рішення задля досягнення українських цілей розвитку. Чотири головні сфери нашої діяльності зосереджуються на демократичному врядуванні; подоланні бідності, досягненні процвітання та українських Цілей розвитку тисячоліття; гарантуванні місцевого розвитку та безпечного середовища для людського розвитку; на енергетиці та навколишньому природному середовищі. В кожній з цих тематичних сфер ми забезпечуємо баланс між впровадженням заходів щодо розробки політико-правових документів, аналітично-дорадчою діяльністю, заходами з поліпшення спроможності наших національних партнерів та окремими пілотними проектами.

Докладніше про діяльність ПРООН тут: www.undp.org.ua

Зміст

Передмова

1. Вступ	6
2. Основні етапи діяльності проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» на Закарпатті.....	6
3. Мобілізація громад.....	9
4. Планування за участі громад.....	10
5. Впровадження мікропроектів.....	11
6. Висновки.....	13
7. Додатки.....	15

Список скорочень:

- Європейський Союз (**ЄС**)
- Програма розвитку ООН (**ПРООН**)
- Проект ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» (**Проект**)
- Обласний підрозділ впровадження (**ОПВ**)
- Організації громад (**ОГ**)
- Команда Управління Проектом (**КУП**)
- Форум місцевого розвитку (**ФМР**)
- Районний ресурсний центр громад (**РРЦГ**)
- Мікропроект (**МП**)

ПАРТНЕРСТВО – ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ГРОМАД

На Закарпатті проблема підвищення життєвого рівня населення перебуває під посиленою увагою як органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, так і громадських організацій. Обласна влада активно підтримує спільний проект Євросоюзу та ПРООН „Місцевий розвиток, орієнтований на громаду”. Реалізація Проекту у партнерстві з обласною радою та обласною державною адміністрацією розпочалася на Закарпатті у березні 2008 року і сприяла досягненню в області реальних результатів щодо підвищення ролі і місця територіальної громади у вирішенні власних проблем.

У дев'яти районах області до Проекту долучилась 61 територіальна громада, кожною з яких підготовлено власний мікропроект із вирішення найбільш проблемних питань соціально-економічного розвитку у загальній сумі понад 9 мільйонів гривень. Наразі вже реалізовано 11 таких ініціатив. Крім коштів Проекту, для їх впровадження планується додатково залучити понад 5 мільйонів гривень, у тому числі за рахунок бюджетних коштів та коштів членів громад, допомоги спонсорів.

Як засвідчує досвід роботи, добробут громади забезпечується не лише достатнім фінансуванням, а й бажанням людей брати активну участь у підвищенні іміджу та привабливості населених пунктів через створення громадських об'єднань. Завдяки Проекту „Місцевий розвиток, орієнтований на громаду” люди можуть змінити життя на краще, згуртувавшись, мобілізувавши свої ресурси та активно включившись у роботу. Зросла і відповідальність місцевої влади перед громадою.

На сьогодні у дев'яти районах області утворено і офіційно зареєстровано 58 громадських об'єднань, які спільно з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування активно залучаються до проведення відповідних тренінгів. Такі пізнавальні та практичні заходи сприяють отриманню їх учасниками базових знань та відповідної інформації з питань підвищення ролі і місця громади у вирішенні власних проблем, вишукуванню можливостей для подолання бідності, залученню додаткових коштів, навчають правильно планувати та організовувати свою діяльність у сучасних умовах.

Спільна діяльність усіх зацікавлених сторін щодо реалізації Проекту „Місцевий розвиток, орієнтований на громаду” на Закарпатті вже дала позитивні результати у вирішенні проблем місцевих громад. За цей час інвестовано майже 9,5 мільйона гривень у розвиток соціальної та комунальної сфер; утворено обласний та сім районних ресурсних центрів; започатковано роботу щодо формування груп місцевих лідерів, підвищення їх місця і ролі у вирішенні проблем громад і наданню їм практичної допомоги у пошуку власного досвіду; сформовано нові громадські об'єднання як осередки подальшої розбудови громад.

Сподіваємося, що і на перспективу така результативна співпраця на теренах Закарпаття продовжуватиметься. Реалізація у 2010 році зазначеного Проекту сприятиме забезпеченню в області сталого розвитку місцевих територіальних громад, активному залученню населення до вирішення конкретних питань соціально-економічного розвитку населених пунктів, вихованню відповідальності за виконання поставлених завдань, націленості на кінцевий результат, виробленню умінь і навичок щодо пошуку та залученню всіх можливих джерел фінансових і матеріальних ресурсів задля спільного блага та зростання добробуту наших громад.

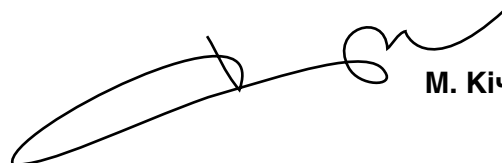
Голова Закарпатської обласної
державної адміністрації

Голова Закарпатської
обласної ради

О. Ледида

М. Кічковський

1. Вступ

Закарпаття - наймолодша область України, що розташована на крайньому її заході з територією 12,8 тис. кв. км, населенням в 1,2 млн. чоловік. Адміністративно-територіальний устрій складають 13 районів, 10 міст, 5 з яких - обласного підпорядкування. Всього в області 608 населених пунктів. Закарпаття має свою особливість. Це - унікальний природний ландшафт, багатство і розмаїття ресурсного потенціалу, сусідство з чотирма країнами Євросоюзу, багатонаціональний склад місцевих жителів. Основна частина населення проживає в сільській місцевості.

Мабуть саме через ці особливості в Закарпатських громадах є досвід участі у багатьох міжнародних проєктах. Але проєкт Європейського Союзу та Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» відрізняється з поміж інших тим, що показав громадам їх можливості та потенціал у забезпеченні сталого соціально-економічного розвитку на відповідній території.

Досвід, що отримали громади, органи місцевого самоврядування та влада, заслуговує на вивчення, документування та поширення. Це дасть змогу усім зацікавленим сторонам – громадам, бізнесу, органам місцевого самоврядування, владі проаналізувати вплив партнерства на розвиток регіону та знайти шляхи вирішення тих питань, що деколи перешкоджають залученню громад до процесу прийняття рішень.

У виданні містяться інформаційно-аналітичні матеріали про результати спільної діяльності учасників проєкту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», представлені рекомендації щодо посилення партнерства громад, бізнесу, органів місцевого самоврядування та влади задля покращення умов та рівня життя людей.

2. Основні етапи діяльності проєкту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» на Закарпатті

-2008 рік-

Угоду про співпрацю між Програмою Розвитку ООН та Закарпатською обласною радою та Закарпатською обласною адміністрацією було підписано **21 березня 2008 року**. І першими діями керівників проєкту Європейського Союзу та Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» були - проведення регіонального інформаційного семінару про мету, завдання і план діяльності та оголошення конкурсу між районами Закарпаття на участь у проєкті. Відповідно до критеріїв, визначених Проєктом, у **липні 2008 р.** було відібрано 8 пілотних районів, а саме - Березівський, Воловецький, Перечинський, Великоберезнянський, Міжгірський, Великоберезнянський, Рахівський, Тячівський та 4 райони віднесено до резерву, а саме - Ужгородський, Мукачівський, Іршавський, Хустський.

З 08 серпня 2008р. по 21серпня 2008р. представниками Закарпатського обласного підрозділу впровадження проєкту проведено 8 районних семінарів, на яких презентувався Проєкт та обговорювались умови партнерства. Учасниками цих семінарів були керівники районів, начальники відділів, управлінь райдержадміністрацій, районних рад, сільські, селищні, міські голови, представники районних ЗМІ та інші зацікавлені особи.

В програмі семінарів стояли питання:

- ознайомлення активу районних центрів з умовами участі у Проєкті;
- представлення Цілей Розвитку Тисячоліття;
- представлення результатів роботи ПРООН в Україні за останні 3-4 роки;
- формування попередньої лояльності активу району до Проєкту;
- відпрацювання навичок заповнення апікаційних форм на участь в Проєкті з сільськими, селищними, міськими головами відповідних районів.

З проведених районних семінарів видно було, що райони зацікавлені: в здобутті досвіду роботи в міжнародних проєктах; в реалізації ініціатив громад району; у налагодженні партнерських відносин з Проєктом; у вибудовуванні нових господарських стосунків з сільськими радами та громадами.

В кожному з відібраних районів були підписані угоди про партнерство між Проєктом, районними державними адміністраціями та районними радами.

№ п/п	Назва району	Дата підписання угоди про партнерство
1	Берегівський	21.08.2008р.
2	Великобerezнянський	08.08.2008р.
3	Воловецький	14.08.2008р.
4	Міжгірський	18.08.2008р.
5	Перечинський	08.08.2008р.
6	Рахівський	10.09.2008р.
7	Свалявський	12.08.2008р.
8	Тячівський	19.08.2008р.

Наступним етапом реалізації Проекту був збір та аналіз заявок на участь в Проекті від сільських, селищних, міських рад зацікавлених у співпраці.

До 15 вересня 2008 року ОПВ проводив збір та аналіз аплікаційних форм місцевих рад, що подали заявки на участь у Проекті. Взагалі представниками ОПВ отримано та зроблено аналіз 72 заявок. При відборі сілрад до уваги брались наступні критерії: соціально-економічний стан території; проблеми у галузі охорони здоров'я; комунальному водопостачанні, транспорті, енергетиці, навколишньому середовищі. Одним із важливих критеріїв оцінки для відбору сільської чи селищної ради став показник готовності до співпраці та виконанню фінансових зобов'язань.

15 вересня 2008 року проведено нараду з відбору сільських рад і прийнято рішення про відбір п'яти місцевих рад в кожному з пілотних районів. Таким чином, 40 місцевих рад отримали можливість брати участь у Проекті.

До кінця вересня 2008 року Закарпатський ОПВ, за підтримки представників влади кожного району, провів 42 презентаційних семінари для активу громад місцевих рад. Участь у відповідних семінарах взяли: представники від райдержадміністрації та районної ради; сільські, селищні, міські голови відповідних місцевих рад; члени виконкомів; депутати місцевих рад; представники сфер охорони здоров'я, освіти та ін. сфер місцевої ради; представники громадських об'єднань; суб'єкти бізнесу, господарювання та інші зацікавлені особи.

Завдяки проведеним семінарам Проект отримав можливість проаналізувати організаторські здібності сільських, селищних, міських голів, рівень зацікавленості членів виконкому та депутатів місцевих рад в розвитку території, проблемність із комунікативною структурою між членами активу, тощо.

В результаті проведення семінарів у місцевих радах було зібрано інформацію про стан соціально-економічного розвитку сіл, що підпорядковуються тій чи іншій місцевій раді і відібрано ті 40 сіл, що впроваджуватимуть Проект.

В жовтні - грудні 2008 року представники Закарпатського ОПВ за підтримки влади на місцях провели 42 перших діалоги з громадами. Метою цих діалогів було:

- переконати всю громаду в необхідності покращення їх умов життя саме шляхом колективних дій;
- ознайомити громаду з подальшим процесом впровадження Проекту, у випадку прийняття ними рішення йти далі;
- надати громаді необхідні інформаційно-методичні матеріали щодо реєстрації та діяльності об'єднань громадян.

Попередньо, під час проведення презентаційних семінарів, активу громад населених пунктів надавалося доручення щодо проведення інформаційної кампанії по залученню громади села до участі в Проекті.

Відповідно до проведеної роботи Закарпатський обласний підрозділ впровадження Проекту спільно з партнерами мав можливість оцінити попередню зацікавленість громад населених пунктів щодо участі в Проекті. По проведеній інформаційній кампанії чітко відслідковувалась якість організаційної роботи кожного населеного пункту та її лідерів: на всіх загальних зборах були присутні від 40 до 150 чоловік.

З метою побудови оптимальної співпраці між громадою, органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування з ефективним зворотнім зв'язком у пілотних районах було створено Форуми Місцевого Розвитку (далі - ФМР), на засіданнях яких громади отримали можливість висловлювати свої пропозиції на районному рівні, вирішувати нагальні спільні проблеми, обмінюватись досвідом роботи.

Для визначення найгостріших проблем, що існують в громаді, кожна громадська організація провела анкетування представників домогосподарств (не менш, ніж 80%). Результати цього анкетування обговорювались на загальних зборах спільно з представниками місцевої влади. Вирішення першочергових завдань громади ініціювали в план соціально – економічного розвитку села, району. Крім того, громадські організації спільно із сільськими радами виготовляли проектно–кошторисні документи та готували мікропроектні пропозиції з метою затвердження їх на Форумі місцевого розвитку, подальшою подачею їх до обласного ресурсного центру громад та затвердженням на Комітеті управління проектом.

Умови співфінансування для проектів громад - Проект - 50% від загального бюджету мікропроекту, але не більше \$10.000, місцевий бюджет - не менше 45%, громада – не менше 5%.

-2009 рік-

Створено обласну Координаційну раду з впровадження проекту. Очолили раду: заступник голови Закарпатської ОДА, Гоблик Володимир Васильович та заступник голови Закарпатської Обласної Ради, Брензович Василь Іванович.

Успішні результати впровадження проекту сприяли тому, що Проект прийняв рішення в **листопаді 2009 року** профінансувати додатково 10 мікропроектів для районів, що потерпіли від повені, та 6 мікро проектів - для найуспішніших районів (квота 40+). Умови співфінансування для районів, що потерпіли від повені - Проект - 70%, до \$10.000, місцевий бюджет - не менше 25%, громада – не менше 5%. Умови спів фінансування для успішних районів - Проект - 50%, до \$10.000, місцевий бюджет - не менше 45%, громада – не менше 5%.

Згідно рішень обласної координаційної ради та керівництва проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» було розподілено 10 грантових квот, для районів, що потерпіли від повені між Рахівським, Тячівським, Міжгірським та Хустським районами. На наступній нараді було проаналізовано рейтинг районів з реалізації проекту та згідно рейтингу було розподілено 6 додаткових квот. Ці квоти отримали Берегівський, Свалявський, Перечинський, Міжгірський райони.

Таким чином в кінці 2009 році до проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» приєдналися ще один район – Хустський, та 13 нових громад, а 3 найкращі громади отримали додаткові мікропроекти.

-2010 рік-

В травні 2010 року проектом «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» було прийнято рішення надати Закарпатській області 5 грантів в рамках квоти 40 ++, які були розподілені рішенням обласної Координаційної ради між кращими за рейтингом районами.

Умови співфінансування - Проект - 65%, до \$8.000, місцевий бюджет - не менше 35%, громада – не менше 5%.

В 2010 році до пілотних громад приєдналися ще 5 сільських рад. Таким чином, на Закарпатті в рамках Проекту 58 громад реалізують 61 мікропроект. (див.Таблицю 1)

Таблиця 1

Розподіл квот між районами Закарпатської області

№	Район	Основна квота 40	Квота "Повінь"	Квота 40 +	Квота 40 ++	Всього
1	Берегівський	5		2	2	9
2	Великобerezнянський	3				3
3	Воловецький	6				6
4	Міжгірський	6	1		1	8
5	Перечинський	5		2	1	8
6	Рахівський	5	3			8
7	Тячівський	5	3			8
8	Свалявський	5		2	1	8
9	Хустський		3			3
	Всього	40	10	6	5	61

3. Мобілізація громад

Організація громад для спільних дій – це важка справа, яка передбачає діяльність на громадських засадах лідерів громади. В період зміни планової економічної системи на ринкову та важкий перехідний період становлення державності, в Україні, через брак коштів, багато закладів соціальної та комунальної сфери занедбані. Люди з радянським світоглядом звикли, що за них повинні думати, відповідати. Часто вони не розуміють своєї ролі у розвитку свого села, не мають досвіду співпраці з міжнародними проектами. Навіть ініціативи активних громадян не завжди отримують підтримку влади. Бракує знань та досвіду активним лідерам, не вміють працювати в нових умовах представники органів місцевого самоврядування.

Враховуючи усі труднощі була проведена велика інформаційна компанія серед жителів регіону. Це районні семінари, семінари в сільських радах, перші діалоги з громадами, загальні збори громад, публікації ЗМІ.

Основною підставою для створення організацій громад було бажання вирішити самотійно наболілу проблему. Жителі 5 населених пунктів так і не прийняли рішення про об'єднання в організацію і населені пункти були замінені рішенням ФМР на резервні.

Необхідною умовою для співпраці з Проектом є досягнення зрілості організації громад, що визначається такими критеріями:

1. Регулярне проведення зборів ОГ, в яких приймає участь принаймні 80% членів ОГ
2. Встановлено систему прийняття спільних рішень
3. Фінансовий облік і звітність ведуться відповідно до встановлених правил та піддаються перевірці
4. Всі члени ОГ відповідально ставляться до своїх обов'язків
5. У своїй діяльності ОГ керується принципами рівності та включення усіх верств/прошарків населення
6. Організація збирає кошти, необхідні для власного розвитку, а її члени регулярно сплачують членські внески на підтримку організації.
7. ОГ зареєстрована при сільраді/міськраді
8. Організація успішно виконала принаймі один проект власними силами
9. Усі головні рішення приймаються загальними зборами, а щоденне управління діяльністю організації здійснює КО-ОГ.
10. Чітко виконується положення статуту, яким обмежено фінансову компетенцію правління щодо розміру витрат, пов'язаних із щоденним управлінням, а всі рішення за межами цього обмеження приймаються загальними зборами.
11. Усі рішення загальних зборів і засідань правління організації оформлюються відповідними протоколами
12. Члени ОГ відповідально ставляться до виконання прийнятих ними рішень.
13. Правління ОГ діє в інтересах її членів та звітує перед ними про свою діяльність.
14. ОГ дотримується принципів гендерної рівності.
15. Організація підтримує постійні зв'язки з органами місцевої влади та іншими організаціями для вивчення їх досвіду щодо партнерства та співпраці з ним для місцевого розвитку.
16. Принаймні раз було проведено самооцінювання ОГ за участі рядових членів організації.

Протягом 2008-2010 років, завдяки підтримці Проекту, у Закарпатській області зареєстровано 58 громадських організацій, в яких беруть участь представники 24 863 домогосподарств, що становить 94,37 % від їх загальної кількості на відповідних територіях. Членами організацій громад є 4518 особи, з них: 1410 чоловіків (31%) та 3108 жінок (69%).

Заснування та реєстрація ОГ ще не означає, що її члени володіють відповідними вміннями і навичками у залученні коштів, грантів та вирішенні власних проблем. Тому командою Закарпатського обласного підрозділу впровадження Проекту для громад та влади було проведено 62 тренінги з управління ОГ, бухгалтерського обліку, планування, написання мікропроектних пропозицій, впровадження, спільного оцінювання. Загалом навчанням було охоплено 1255 чоловік, з них: 1104 представників ОГ (88%) та 151 представників місцевої влади (12%).

Звичайно, у деяких районах Закарпаття мобілізація громадськості проходила більш активно, зважаючи на приклад сусідів з Європейського Союзу та попередній досвід у впровадженні проектів. Свідченням цього є приклад успішних історій громад Берегівського та Свалявського районів. У Берегівському районі з 9 мікропроектних пропозицій вже реалізовано 6, в Свалявському з 8 мікропроектних пропозицій реалізовано 6.

Наприклад, вже у вересні 2010 року ОГ "Квасівський замок" села Квасово Берегівського району, реалізувала другу власну ініціативу за допомогою Проекту.

У селі Квасово проживає 907 чоловік. Всі мешканці села прагнуть кращого життя, якісних послуг, чистого екологічного довкілля, і саме головне - вони не бажають довго чекати щоб все це отримати, а своїми руками бажають прискорити вирішення основних сільських проблем.

Тому думка про створення об'єднання громадян зароджувалась у головах мешканців села Квасово вже давно, але поштовхом для її створення була інформація про Проект «Місцевий розвиток орієнтований на громаду». За словами мешканців Квасова, їм дуже сподобався вислів - РАЗОМ ДІЄВИШЕ. Громадська організація провела опитування громадян села, визначила основні проблеми, які потребують вирішення та розробила План розвитку громади. Проблема проведення енергозберігаючих заходів у Будинку культури, що служить соціально-громадським, культурно-просвітницьким центром села, була визначена громадою, як найгостріша.

Для реалізації проекту громада виготовила проектно-кошторисну документацію «Капітальний ремонт по енергозбереженню Будинку культури с. Квасово» на суму 145942грн. Внески партнерів було розподілено таким чином: громада – 7279 грн., ПРООН – 73470 грн., районна влада – 65202 грн. Всі зобов'язання партнери виконали, громада чималу частку внесла своєї праці, але найголовніше - перший успіх дав членам громади віру в себе, в надійність партнерів, у звершення майбутніх планів.

Тому завершивши реалізацію одного мікропроекту громада не зупинилась на досягнутому. Силами громадської організації було розроблено проектно-кошторисну документацію на капітальний ремонт дитячого садка, підготовлено мікропроектну пропозицію, розроблено бюджет проекту. Результатом цих активних дій громади та її лідера стала підтримка районної влади та Проекту «Місцевий розвиток орієнтований на громаду», який вдруге надав грант громаді. На даний час громада домоглася розширення меж села та активно працює над розробкою Генерального плану села.

Василь Губаль каже, що найбільшим досягненням участі громади в проекті «Місцевий розвиток орієнтований на громаду» є те, що ми зрозуміли, коли ми всі разом докладемо зусиль і почнемо вирішувати існуючі проблеми спільно, навіть найважче завдання стане легшим.

4. Планування за участю громад

Співголова Обласної координаційної ради, заступник голови Закарпатської обласної державної адміністрації Володимир Васильович Гоблик наголошує на тому, що даний проект відрізняється від інших тим, що реалізуються плани, ініційовані самими людьми, бо саме вони найкраще знають власні проблеми. І саме тому люди включаються і у їх вирішення.

План, розроблений громадою, просувається вгору: з місцевого рівня (Схема – I) на районний та обласний рівні. В цьому процесі потреби (плани) місцевих громад збираються, обговорюються та узагальнюються на рівні ОГ, потім - на рівні сільської ради й, нарешті, на рівні району.

Схема 1. Планування знизу – догори

З метою спільного прийняття рішень запроваджено практику проведення форумів місцевого розвитку. На Закарпатті у кожному з дев'яти пілотних районів форуми засновані розпорядженням голів райдержадміністрацій або спільним рішенням з головами районних рад.

До їх складу входять керівники райдержадміністрації, райради, сільські (селищні) голови, начальники районних управлінь і відділів, представники громадських організацій.

Мета діяльності форумів місцевого розвитку – співпраця, спільне планування та прийняття рішень між обласною, районною владами і громадами. Після затвердження на форумах місцевого розвитку, мікропроектні пропозиції були подані організаціями громад на розгляд спеціалістів Проекту та пройшли процедуру оцінки і схвалення.

Засідання форумів місцевого розвитку проводяться систематично, на них вирішуються проблемні питання, що стосуються включення планів розвитку громад на рівні села до районних планів розвитку, надається методична і технічна підтримка ОГ.

На обласному рівні з метою сприяння у реалізації на території області Проекту утворено обласну координаційну раду. Зазначений орган є консультативно-дорадчим. Його основними завданнями є:

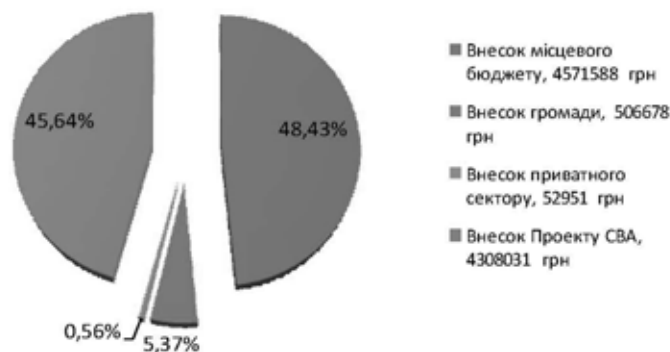
- координація впровадження Проекту відповідно до пріоритетів соціально-економічного розвитку області;
- сприяння залученню місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування до впровадження Проекту;
- забезпечення належної поінформованості місцевих органів влади;
- надання стратегічних рекомендацій щодо впровадження Проекту в області;
- розгляд і надання пропозицій голові облдержадміністрації та голові обласної ради щодо підписання угоди про партнерство;
- сприяння щодо врахування результатів Проекту при розробці програм соціально-економічного розвитку та при формуванні обласного і районного бюджетів;
- здійснення відбору пілотних районів.

Для підтримки форумів діють обласний і районні ресурсні центри громад. В області наразі створено 7 Районних Ресурсних Центрів Громад (РРЦГ), які працюють для координації впровадження Проекту і розповсюдження інформації про досвід щодо його реалізації. Водночас, такі ресурсні центри громад необхідно утворити і в районах, які не беруть участь у Проекті, зважаючи на перспективи розширення співробітництва з міжнародними партнерами.

5. Впровадження мікропроектів.

Першим кроком у процесі підготовки мікропроектної пропозиції громадам необхідно було виготовити проектно-кошторисну документацію. Цей досвід громади при допомозі інженерів Проекту здобували вперше. Громади вперше винесли уроки проведення закупівель послуг та обладнання. При допомозі представників Проекту в області підготували мікропроектні пропозиції.

На даний час Проектом затверджено 61 мікропроектна пропозиція громад Закарпатської області , загальна вартість мікропроектів становить 9439220 грн, з них кошти Проекту становлять 4308031 грн., кошти місцевого бюджету – 4571588 грн., кошти громад- 506678 грн., кошти приватного сектору – 52951 грн. (Діаграма 1.)

Як бачимо з Таблиці, відсоткове співвідношення внесків кожної зі сторін у реалізацію мікропроектів відповідає підписаним угодам і становить 45,64% від Проекту, 48,43% від місцевих бюджетів, 5,37% від організацій громад, та 0,56% від приватного сектору відповідно. Таке партнерство дозволяє регіонам не лише додатково залучити фінансові ресурси, зекономити кошти місцевих бюджетів, вирішити проблемні питання, але – головне - підвищити самодостатність громад.

Діаграма 2: Розподіл мікропроектних пропозицій за пріоритетами

Загальна кількість ініціатив по енергозбереженню – 40, з них вуличне освітлення - 15, дитячі садки – 22, школи – 2, центри громад -1.

Після енергозбереження значну увагу громади приділяють закладам охорони здоров'я. Проектів по ремонту та закупівлі обладнання для амбулаторій, ФАПів, дільничних лікарень втілюється 17. Значно менше проектів по ремонту водогонів та охороні навколишнього середовища, що зумовлено високою вартістю проектної документації для їх реалізації та необхідністю функціонування комунальної служби. Таких проектів тільки 4. Можна відмітити громаду с.Велика Бакта Берегівського району, що зуміла реалізувати два проекти по заміні магістральних водопровідних мереж

Для проживання людей на території села Велика Бакта, її розвитку необхідно було вирішити життєво-необхідну потребу – забезпечення питною водою, оскільки колодязна вода містила велику кількість заліза, марганцю та сірководню. Розуміючи це, місцева влада за часів Чехословацької республіки в 1925 році за кошти держави збудувала водогін, який без ремонтів, з незначною добудовою в 1965 році, використовувався мешканцями.

За такий період експлуатації магістральні труби водопроводу проіржавіли і стали непридатними для транспортування води. Постійно виникали аварійні ситуації в трубопроводі, вода витікала на поверхню і до будинків жителів не доходила. Тому стояла гостра необхідність заміни старих труб водопроводу. Місцевий бюджет неспроможний був виділяти значних коштів на ремонт та відновлення водогону і проблема важким тягарем лежала на плечах сільської влади, яка постійно шукала вихід із ситуації.

Такий вихід знайшли. За сприяння Проекту ЄС/ПРООН „Місцевий розвиток орієнтований на громаду”, в жовтні 2008 року була створена громадська організація „Відродження Бакти”, яка налічує 153 члени, що представляють всі домогосподарства села.

На підставі громадського опитування, проведеного членами ОГ, організація розробила «План розвитку громади» і визначила пріоритетні завдання для ОГ. Першим пріоритетним завданням було визначено проведення поточного ремонту з заміною магістральних водопровідних мереж. Для цього громадська організація виготовила проектну – кошторисну документацію, підготувала та подала мікропроектну пропозицію “Поточний ремонт з заміною магістральних водопровідних мереж с. Велика Бакта” до Проекту ЄС/ПРООН „Місцевий розвиток, орієнтований на громаду”. В рамках реалізації цього мікропроекту було заплановано провести заміну ділянки існуючих магістральних водопровідних мереж (934м) в с. Велика Бакта, яка забезпечує подачу води до багатоквартирних будинків.

І в 2009 році цей проект реалізовано. Його вартість становила 141979 грн., в тому числі Березівської райдержадміністрації(50 000 грн.), Великобактянської сільради (10 000 грн.) та внесків членів громади-членів громадської організації “Відродження Бакти” (10 769 грн.). Співфінансування мікропроекту від Програми ПРООН „Місцевий розвиток орієнтований на громаду” склало 71210 грн. В результаті було відновлено надійне водопостачання мешканців 15 багатоповерхових будинків по проспекту Свободи, в яких проживає 621 мешканець села, забезпечено водою школу-сад I-II ступеня, амбулаторію загальної практики сімейної медицини, яка обслуговує населення 3 населених пунктів в кількості 2800 чоловік.

Решта села, мешканці вулиць Перемоги, Гагаріна, Дружби, Вишнева, Садова, Академічна, Наукова та інших новозбудованих вулиць, де розміщені приватні житлові будинки садибного типу залишались відключені від центрального водозабору із-за не придатності для використання водопровідної мережі. Мешканці цих вулиць продовжували себе забезпечувати привізною питною водою і тому була надзвичайна радість у них, коли громаді Проектом „Місцевий розвиток орієнтований на громаду” було надано грант вразі і появилася можливість впровадити II мікропроект „Поточний ремонт з заміною магістральних водопровідних мереж с. Велика Бакта”. Члени громади підраховали, що його реалізація дасть можливість подати воду на кожному з вулиць села, з подальшим спорудженням підходящих водопроводів до кожної садиби за рахунок мешканців.

Такі успішні історії на кінець вересня в Закарпатті мають 40 громад, що вже завершили власні проекти. Очікується, що інші 21 проект завершиться в листопаді 2010 р. Партнери проекту - місцеві органи влади та громади виконали зобов'язання по 8 районах, вирішується питання співфінансування з місцевого бюджету для проектів Воловецького району.

Невід'ємною складовою Проекту виступає забезпечення широкого інформування жителів громад про досягнуті позитивні результати. Саме завдяки активній роботі із представниками обласних та районних засобів масової інформації про успіхи учасників Проекту відомо далеко за межами їх населених пунктів. Протягом всього часу реалізації Проекту було проведено 2 прес-конференції, організовано 69 повідомлень про хід реалізації Проекту в засобах масової інформації, розміщено 14 публікацій на сайтах облдержадміністрації, обласної ради, районних державних адміністрацій і районних рад, видано 8 інформаційних вісників.

6. Висновки

Проаналізувавши стан реалізації в Закарпатській області спільного проекту ЄС та ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», можна зробити висновок, що головна його мета поступово втілюється в життя. Наведені приклади демонструють, що коли громади бачать конкретні результати своєї праці, то вони стають рушійною силою подальшого розвитку територій і тільки в посиленні партнерства громад, бізнесу, органів місцевого самоврядування та влади можна досягнути високого європейського рівня життя людей.

Щоб зрозуміти ефективність і вигоду від реалізації проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», ми застосуємо поширену методичку SWOT-аналізу. Такий аналіз дозволяє визначити сильні і слабкі сторони, можливості і загрози щодо подальшого впровадження Проекту.

Таблиця – IV: SWOT-аналіз діяльності проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» в Закарпатті

Сильні сторони	Можливості
<ol style="list-style-type: none"> 1. Розв'язання соціально-економічних проблем громад. 2. Економія коштів місцевих бюджетів. 3. Побудова нових об'єднань громадян. 4. Налагодження партнерських відносин громади з обласною і районними владами. 5. Стимулювання влади до роботи в нових умовах. 6. Громадський аудит щодо використання фінансових ресурсів. 7. Ефективна система консультативної допомоги з боку Проекту. 8. Створення нових інституцій – ОРЦГ, РРЦГ. 9. Планування «знизу - догори». 10. Формування ядра лідерів в сільських громадах, що отримали знання та досвід участі у проєкті. 11. Посилення довіри громади до партнерів. 12. Дієвість громад. 13. Утвердження віри членів громад у власні сили. 14. Налагодження партнерських відносин громади з бізнесом. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Набутий досвід членами ОГ можна використати у реалізації подібних ініціатив. 2. Вивчення позитивного досвіду інших регіонів та іншими районами області, які не є учасниками Проекту. 3. Підвищена мотивація громад у разі успішної реалізації мікропроєкту. 4. Можливість налагодження контактів влади з громадами через РРЦГ. 5. Створення подібного обласного чи районного проєкту після завершення цієї ініціативи з метою подальшої активізації громад регіону.
Слабкі сторони	Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Фінансова і економічна криза. 2. Часта зміна політичного курсу представників влади. 3. Обмеженість бюджетного фінансування. 4. Повільність пробудження сільських громад. 5. Відсутність достатньої кількості кваліфікованих спеціалістів для підготовки відповідної документації. 6. Відсутність досвіду у ОГ щодо реалізації подібних проєктів. 7. Недосконалість законодавства. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Пасивність членів громад, керівників проєктів у регіоні та місцевих органів влади. 2. Формальний підхід до створення ОГ. 3. Непрозорість діяльності ОГ. 4. Негативний досвід у реалізації мікропроєктів може призвести до неуспішності Проекту і недовіри громадськості щодо його впровадження. 5. Неєфективне використання фінансових ресурсів. 6. Неєфективність використання можливостей РРЦГ.

Використавши SWOT-аналіз переконуємось, що успіх проєкту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» залежить від багатьох факторів. Всі партнери на кожному етапі реалізації Проекту повинні якісно і вчасно виконувати свої зобов'язання.

В тих районах, де йде спільна і активна робота райдержадміністрації і районної ради, сільські громади почуваються більш впевненими в кінцевому результаті, і відповідно в своїх силах. Головам рад сіл, селищ, містечок легше донести до громади необхідність спільного планування і його доцільність, де працює колектив лідерів громадського об'єднання.

На результати впровадження проєктів громад впливають і координатори від районів, які своєчасно можуть надати дієву допомогу громадам. Від їх зацікавленості і розуміння основних принципів, закладених в основу Проекту, залежить, як організовується робота в районних ресурсних центрах.

Зважаючи на бажання місцевих громад і надалі брати участь у партнерстві, що передбачає механізм співфінансування, назріває необхідність створення подібного обласного конкурсу на основі якого розподіляти бюджетні кошти.

Ті перспективи, які відкриваються перед громадами завдяки підтримці Проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» важко переоцінити – це можливість творити своє майбутнє, можливість гуртуватися і разом досягати мети, можливість отримувати додаткові ресурси для власного розвитку.

Додатки

Стан впровадження мікропроектів громад, що є пілотними в проекті ЄС/ПРООН "Місцевий розвиток, орієнтований на громаду" на 21.09.2010р.

№	Громада/проект	Виконано робіт (%)	Загальна сума проекту	ОГ	СВА	Місцевий бюджет	Приватний сектор
			план	план	план	план	план
ОСНОВНА КВОТА 40 ПРОЕКТІВ							
Берегівський район							
1	ОГ "Відродження Бакти", с.В.Бакта/Поточний ремонт водогону	100%(здано)	141979	10769	71210	60000	
2	ОГ "Боржа", с.Боржава/ Поточний ремонт дитсадка по енергозбереженню	100%(здано)	97886	6000	49346	42540	
3	ОГ "Квасівський замок", с.Квасово/Поточний ремонт Будинку культури по енергозбереженню	100%(здано)	145942	7270	73470	65202	
4	ОГ "Яношівська спілка розвитку, с.Яноші/Капітальний ремонт амбулаторії по енергозбереженню	100%(здано)	109034	5475	55010	48549	
5	ОГ "Мрія - 2009", с.Косонь/ Поточний ремонт музичної школи по енергозбереженню	100%(здано)	100990	5013	50995	44982	
Воловецький район							
6	ОГ "Стожари", с.В.Ворота/ Реконструкція амбулаторії по енергозбереженню	70%	169856	9477	80040	80339	
7	ОГ "Високий камінь", с.В.Гривниця/Реконструкція дитсадка по енергозбереженню	50%	196657	9776	76986	109895	
8	ОГ "Латориця"с. Латірка / Реконструкція будівлі сільського клубу з розміщенням ФАП в с. Латірка	90%	169969	8448	81500	80021	
9	ОГ "Агенція регіонального розвитку селища Воловець "Джерельце"" смт Воловець/ Реконструкція дитячого садка №3 по вул.Канора в смт. Воловець - 1 черга робіт-енергозбереження"	90%	180133	9007	80380	90749	
10	ОГ "Гукливіч", с.Гукливіч/ Реконструкція дитячого садка по енергозбереженню	90%	158906	7878	78498	72530	
11	ОГ "Доброді", с.Абранка/ Реконструкція дитсадка по енергозбереженню	90%	210318	10516	79500	120302	
Перечинський район							
12	ОГ "ДП Добробут", с.Дубриничі/ Реконструкція вуличного освітлення	100%(здано)	150062	7974	74057	68902	
13	ОГ "Агенція розвитку м. Перечин", м.Перечин/ Закупівля сміттєзбірників	100%(здано)	190950	11950	76000	102500	
14	ОГ "Джерело Зарічева", с.Зарічево/Будівництво водогону 1- черга	100%(здано)	156789	18316	78662	59812	

15	ОГ "ім. Августина Штефана с. Порошково", с.Порошково/ Реконструкція котельні дільничної лікарні	100%(здано)	143887	21343	72444	50000	
16	ОГ "Тур'я-Реметівська мрія", с.Тур'ї-Ремети	100%(здано)	255435	12735	77000	165700	
	Свалявський район						
17	ОГ "Маковиця", с.Ганьковиця/ Реконструкція вуличного освітлення	100%(здано)	127344	6322	64161	56861	0
18	ОГ "Лужанка", с.Голубине/ Капітальний ремонт амбулаторії по енергозбереженню	100%(здано)	152192	7742	76521	68074	0
19	ОГ "Мрія", с.Дусино/ Поточний ремонт дитсадка по енергозбереженню	100%(здано)	196004	8006	77014	68033	42951
20	ОГ "Шипот", с.Родниківка/ Реконструкція вуличного освітлення	100%(здано)	73818	3631	37429	32758	0
21	ОГ "Крехая", с.Солочин/ Капітальний ремонт дитсадка по енергозбереженню	100%(здано)	100945	5139	50939	44867	0
	Великоберезнянський район						
22	Агенція розвитку територіальної громади с.Стужиця/ Реконструкція вуличного освітлення с.Стужиця	100%	132934	7245,09	66466,7	59222	
23	ОГ "Агенція розвитку територіальної громади с.Вишка"/Відновлення вуличного освітлення с.Вишка	95%	146135,01	7307,00	73067,00	65759,75	
24	ОГ "Яворник"/Будівництво вуличного освітлення с.Забрідь	95%	123047,94	6152,67	61523,97	55370,94	
	Міжгірський район						
25	ОГ "Камянка"с.Синевир/ Реконструкція амбулаторії с.Синевир	100%	161010	8005	80006	71999	
26	Агенція розвитку територіальної громади"Мрія- Карпат", с.Негровець/Відновлення вуличного освітлення с.Негровець	100%	88577	4379	44788	39410	
27	Агенція розвитку територіальної громади"Соколовий камінь", с.Майдан/Відновлення вуличного освітлення с.Майдан	100%	106868	5293	53934	47641	
28	Агенція розвитку територіальної громади"Зелена Лоза", с.Лозянське/Відновлення вуличного освітлення с.Лозянське	100%	76184	3759	38592	33833	
29	Агенція розвитку територіальної громади"Промінь", с.Сойми/ Відновлення вуличного освітлення с.Сойми	100%	75844,3	3794	37921	34128	
30	ОГ "Чорна ріпа",с.Новоселиця/ Капітальний ремонт дитсадка по енергозбереженню	70%	160000	8000	80000	72000	

	Тячівський район						
31	ОГ "Велике Криве" с.Криве/ Капітальний ремонт амбулаторії с.Криве	80%	166706	8521	81500	76685	
32	ОГ "Срібний Тис" с.Новоселиця/ Капітальний ремонт дитячого садка с.Новоселиця	100%	170932	8496,6	81500	80934,4	
33	ОГ "Менчул" с.Велика Уголька/ Капітальний ремонт амбулаторії с.Велика Уголька	100%	170708,8	8497,61	81500	80711,21	
34	ОГ "Забереж", с. Чумалево/ Енергозбереження Чумалівської середньої школи 1-3 ступенів	100%	167917	10140	80500	77277	
35	ОГ "Фонд оздоровлення"/ Реконструкція Фапу смт.Дубове по вул.Шевченка	70%	300 126	15000	80 100	205 026	
	Рахівський район						
36	ОГ "Центр Європи"с.Ділове/ Відновлення мережі вуличного освітлення"	100%	160700	7984,99	80850	71865	
37	ОГ "Гірське"с.смт.Ясіня/ Відновлення мережі вуличного освітлення"	100%	162162,2	8058,11	81581,11	72522,99	
38	Костилівська ОГ "Тиса"/ Поточний ремонт Костилівської амбулаторії з облаштуванням стоматологічного кабінету	95%	201428	14316	80500	106611	
39	Великобичківська ОГ "Зірочка", смт.В.Бичків/Реконструкція вуличного освітлення смт.В.Бичків	100%	159827	7992	77500	74335	
40	ОГ "Гірське"с.Кваси/ Реконструкція мережі вуличного освітлення"	100%	217444,99	10896,63	81200	125348,37	
КВОТА 40+							
	Берегівський район						
41	Громадська організація «Відродження Бакти»/«Поточний ремонт по заміні водопровідних мереж в с. Велика Бакта»	80%	140 311	9906	70405	60 000	10000
42	Громадська організація «Квасівський замок» / «Капітальний ремонт по енергозбереженню дитячого садка с.Квасово»	100%(здано)	115 422	7461	57 961,00	50000	
	Свалявський район						
43	ОГ "Ждимир",с.Неліпино/ Реконстр.дитсадка	100%(здано)	107664	5364	53834	48466	
44	ОГ "Лужанка", с.Голубине/ Капітальний ремонт дитсадка по енергозбереженню	80%	150786	7562	76439	67785	
	Перечинський район						
45	ОГ "Скалка"с.Новоселиця/ Реконстр.школи по енергозбереженню	100%(здано)	114841	5731	58420	51683	
46	ОГ "Крок у майбутнє"с.Сімерки/ Реконстр.школи по енергозб.	100%(здано)	149986	7510	74785	67689	

ПРОЕКТИ ДЛЯ ГРОМАД, ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ПОВЕНІ

Хустський район							
47	ОГ "Гірська долина", с. Копашново/Закупівля медичного обладнання для лікарської амбулаторії	100%	114428	5721	79500	29207	
48	ОГ "Кошелівська спілка розвитку" / Реконструкція мережі вуличного освітлення вулиць Мічуріна, Шевченка в с.Кошелево	80%	172673	8719	79500	84454	
49	ОГ "Прометей", смт.Вишково/ Реконструкція системи опалення корпусу Вишківської міської лікарні	80%	224544	11227	79500	133817	
Рахівський район							
50	ОГ "Ільмен"/Капітальний ремонт дитячого садка с.Білін	80%	131160	8031	80100	72000	
51	ОГ "Бісеріка Алба"/ Реконструкція покрівлі дитячого садка с.Біла Церква з енергозберігаючими технологіями	100%	269 573	13500	79500	176573	
52	ОГ "Тиса", с. Ч.Тиса/Кап.рем. амбулаторії	50%	185430	9000	78500	97930	
Тячівський район							
53	ОГ "Грушівчанка"с.Грушево/Кап.ремонт амбулаторії	50%	123344	6167	78700	36192	
54	ОГ "Краснянські перлини"с. Красна/Кап.рем.дитсадка	100%	130626	6531	78700	45393	
55	ОГ "Калинка"с.Калини/Кап.рем. дитсадка	100%	217483	10798	78700	127893	
Міжгірський район							
56	ОГ "Любисток",с.Торунь	20%	160000	9000	79000	72000	
КВОТА 40++							
Берегівський район							
57	ОГ "Майбутнє Нижніх Воріт", с.Нижні Ремети/Капітальний ремонт ФАПу	100% (Здано)	97902	5000	64200	29702	
58	ОГ "Благодійний фонд Бене", с.Бене/Капітальний ремонт ФАПу	100% (Здано)	98972	5000	64200	29772	
Міжгірський район							
59	ОГ "Центр Міжгір`я",сmt. Міжгір`я	50%	99875	3995	63120	32760	
Свалявський район							
60	ОГ "Купіль", с.Поляна/ Капітальний ремонт дитсадка по енергозбереженню	100% (Здано)	308427	7826	64216	236385	0
Перечинський район							
61	ОГ "Скалка", с.Туря Бистра/ Капітальний ремонт дитсадка по енергозбереженню	80%	119154	6004	64118	49032	
ВСЬОГО			9439220,24	506677,6963	4307589,78	4582028,66	52951

